

KIRIM HANI MEHMED GİRAY IV.'İN KÂMİLÎ TAKMA ADI İLE YAZMIŞ OLDUĞU KOŞMA VE TÜRKÜLER

FEVZİYE ABDULLAH TANSEL

Otuz yıl kadar önce, husûsî olarak elde ettiğimiz, ne zaman ve kim tarafından yazıldığı anlaşılamayan cönkte pek kıymetli şiirlere rastlamıştık. Başu ve sonu, arada bâzı yaprakları eksik bulunan bu mecmuada Nev'î, Şehrî ve 'Âşık'ın birer *gazel*'i, kime âit olduğu kaydedilmeyen bâzı *müfred*'ler, Kuloğlu'nun bir *gazel*'i ve buna Ahmed'in bir *nazîre*'si dışında kalan şiirlerin hepsini Hece vezniyle yazılmış manzûmeler teşkil etmektedir. Bu halk şiirleri, gerek mecmuadaki kayıtlardan ve gerek son dörtlüklerinden anlaşıldığı üzere, sırasıyle, Koroğlu, Kâtibî, Üsküdârî, Keşfi, Sa'âî, Gedâ Ahmed, Osman, Kuloğlu, Kâmil veyâ Kâmilî, Halil ve Mustafa adlı halk şâirlerine âit olup, bedî'î kıymet bakımından üstün iki Türkü de mevcuttur.. Şiirlerinden, hemen hepsinin xvii. asırda yaşadıkları anlaşılan bu sazşâirlerinden Üsküdârî, Kâtibî, Keşfi, Koroğlu hakkında birer araştırma neşretmiştik¹. Bu makâlemizde ise, Kırım Hanı Mehmed Giray iv.'in Kâmil veyâ Kâmilî takma adını kullanarak yazdığı *koşma* ve *türkü*'ler üzerinde duracağız.

Mehmed Giray'ın, Hece vezniyle şiirlerinde Kâmil, veyâ Kâmilî takma-adını kullandığını ilk def'a ortaya koyan Prof. Fuad Köprülü'dür. '*Âşık Tarzı'nın Menşe'e ve Tekâmülü Hakkında Bir Tecrübe*' başlıklı makâlesinde, Murad iv. devrinden sonra sazşâirlerinin çoğaldığına, "o zamana kadar millî vezin klasik şâirler tarafından yalnız Yunus tarzında *ilâhî*'lerde kullanılmakta ve ancak o vakit isti'mâli

¹ *XVII. Asır Sazşâirlerinden Üsküdârî* (Ülkü mec., c. viii., nu. 44, İkinciçeşrin, 1936, s. 119-122). — *XVII. Asır Sazşâirlerinden Kâtibî Hakkında Notlar*, *ayn. mec.*, c. viii., nu. 47, İkinciçeşrin, 1937, s. 351-56). — *XVII. Asır Halk Şâirlerinden Keşfi*, *ayn. mec.*, c. ix., nu. 50, Nisan, 1937, s. 17-20. — *XVII. Asır Sazşâirlerinden Koroğlu*, *ayn. mec.*, c. xvi., nu. 95, İkincikânun, 1941, s. 441-44. Prof. Hasan Eren, Koroğlu hakkındaki bilgilere bâzı ilâvelerle, onun yedi manzûmesini daha bulup neşretmiştir (*Türk Sazşâirleri Hakkında Araştırmalar* — 1., Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1952, s. 13-17).

ma'zûr görülmekte" olduğunu kaydettikten sonra, bu münâsebetle verdiği notta, klasik şâirlerin Hece vezni ile yazdıkları tasavvufî şiirlerden bahsederek, "1085'de vefât eden Kırım Hanları'ndan Mehmed Giray iv.'in Ârif mahlasıyla bâzı *ilâhiyât*'ı ve evzân-i Türkî'de bâzı eş'ârı olduğu târihen sâbit ve muhakkaksa da, müverrih ve münakidlerimiz onları şâyân-i tahrir bulmayıp terketmişlerdir (*Gülbün-i Hânân*, s. 57. — *Es'seb'us-Seyyâr*). Tıbkı, Sultan Murad'ın *İlâhî*'si gibi, Mehmed Giray'ın Millî Vezin ile muharrer eserlerine de tarih ve tezkirelerde değil, husûsî mecmualarda tesâdüf olunabilir :

Bu dehrin hâline eyledim nazar
Kemâl'e erince hâr ile gülzâr

Herbiri bir derde giriftâr ancak
Bülbülün âdeti âh-u zâr ancak

parçasıyla başlayan koşması, Âşık Tarzı'nın husûsiyetlerini hâvî güzel bir eserdir" diyor². Yine Prof. Fuad Köprülü, bu yazısından onbeş yıl sonra neşrettiği *Sazşâirlerimize Âit Notlar — XVII. Asır Sazşâirlerinden Kâmil-Kırım Hanı Dördüncü Mehmed Giray Han* başlıklı araştırmasında, yukarıya naklettiğimiz dörtlük dolayısıyla, "...Eski bir mecmuada, Kırım Hanları'ndan Dördüncü Mehmed Giray adına mukayyed olarak Hece vezniyle yazılmış bir manzûme bulmuştum. Mecmuayı yazan adam, manzûmenin başında onun Mehmed Giray'a âit olduğunu bilhassa tasrih ediyordu" dedikten sonra, başka bâzı mecmualarda da rastladığı bu güzel şiirin aşağıya aynen aldığımız tam metnini neşretmiştir :

Bu dehrin hâline eyledim nazar
Kemâle erince hâr ile gülzâr

Herbiri bir derde giriftâr ancak
Bülbülün âdeti âh-u zâr ancak

Eğer pâdişâh ol eğer kim gedâ
Kimini safâya düşürdü Hudâ

Ede-gör borcunu vaktinde edâ
Kiminin kısmeti zehr-i mâr ancak

Yeter olmadın mı ey dil-i âkil
Baksana çalındı Sûr-ı İsrâfil

Nice bir gezersin dünyâda gâfil
Oldu ölenlere intizâr ancak

Kimi mâil olmuş mâl-i dünyâya
Kimi derviş olmuş girmiş 'abaya

Kimi nâil olmuş tâc-ü kabaya
Kimi 'âşık olmuş hâkisâr ancak

² *Millî Tettebbû'lar Mecmuası*, c. 1., Mart - Nisan, 1331/1915, s. 16 v. d., not-1.— Prof. Dr. Fuad Köprülü, *Edebiyat Araştırmaları*, Türk Tarih Kurumu Yayınlarından, VII. Seri — Sayı : 47, *Makâleler Külliyyâtı* — 1., Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1966, s. 207 v. d., not - 14.

Aşk-ı İlahî'den alı-gör sebak
İşiten yârenler dediler el-hak

Ârif ol dünyaya ibret ile bak
K â m i l'in bu sözü yâdigâr ancak

Müellifimizin bu *Koşma*'yı neşretmekten maksadı, son dörtlükteki Ârif ve Kâmil kelimelerine dikkati çekmek içindir; Mehmed Giray'ın şâirliği ve şiirleri hakkında bilgi vererek şu kanaate varıyor : “Yalnız, halli icâbeden bir nokta vardır : Mehmed Giray'ın Kâmil, yâhut Kâmilî mahlasını kullandığı eserleriyle mâlûmdur. Nasıl oluyor da *Gülbün-i Hânân* müellifi onun mahlasını Ârif olarak gösteriyor? Ben, bu yanlışlığın sebebini şu sûretle izâh ediyorum : Yukarıda zikrettiğimiz manzûmenin son kıt'asında *ârif* kelimesi vardır; *Gülbün-i Hânân* müellifi, belki bu manzûmeyi görmüş ve *ârif* kelimesi, şâirin mahlası olarak hatırında kalmıştır”. Prof. Fuad Köprülü, bu yazısında, Mehmed Giray'ın aşk şiirlerine örnek olarak,

Güş eyle sevdiğim dinle vâhımı
Sakin hazer eyle alma âhımı

Hiç bundan ziyâde âh-u zâr olmaz
Bendesin ağlatan berhudâr olmaz

kıt'asıyla başlayan, fakat büyük şöhreti dolayısıyla Gevherî'ye de isnâd olunan *Koşma*'sından bahsetmiş ve sûfiyâne temâyülleri içine alan şiirlerine örnek olarak aşağıdaki manzûmeyi neşretmiştir³ :

Dertliyim, derûnum gam ile doldu
Tutuştı vücûdum pürâyâna döndü

Aşk elinden hâlim yamandır benim
Büküldü kâmetim kemandır benim

Bir fidan iriştî rûy-i zemînden
Bir âhû gözlünün derd-ü gamından

Mürde hayat bulur emse lebinden
İflâh olacağım gümandır benim

Aşkına düşeli kılarım zârı
Suâl edersen bu garib diyârı

Bırakmam dilimden ism-i Settâr'ı
Çevre yanım alan dumandır şimdi

Ezelden K â m i l'in aşkı ziyâde
Kerem kıl yâ Ganî irgör murâda

Mahabbet önünde kaldım piyâde
Sen'den istediğim İmândır şimdi

Prof. Fuad Köprülü tarafından tam metni neşredilen yukarıdaki iki manzûme, bizim, umûmiyetle xvii. asır halk şâirlerinin şiirlerini içine alan mecmuada bulduğumuz Kâmilî mahlaslı şiirler arasında yoktur; elde ettiğimiz onbir şiirden xi. numaralısı, yukarıdaki ve *Güş eyle sevdiğim dinle vâhımı*, mısra'ıyla başlayan dörtlüğün tam met-

³ *Hayat Mecmuası*, c. vi., nu. 134, 20 Haziran, 1929, s. 58-9.

nidir. Bu onbir manzûmenin hepsinin başında *Türkî (Türkü)-i Kâmil* kaydı vardır⁴.

Kâmilî'nin, hepsi onbirli Hece vezni kalıbıyla, 6 + 5 olarak duraklara ayrılan bu çok âhenkli, selis, dil bakımından çok sâde şiirlerinde, kâfiyeler umûmiyetle tamdır; Türk Halk Edebiyatı'nın başlıca husûsiyetlerinden biri olan cinaslı kâfiyelere de,

Çünkü aşka düştün dünyâda gönül   Meyletmiş o perî dün yâda gönül

Bu tedârik sana er isen gerek   Vücûdün mahvolup erisen gerek

⁴ *Hâşim Bey Mecmuası*'nda (İst., 1280, s. 297), İsmet Ağa tarafından bestelendiği kaydedilen K â m i l'e âit aşağıdaki *Şarkî*'ya rastladıkça da, bunun, Mehmed Giray IV.'a âit olup olmadığı hakkında şimdilik birşey söyleyemeyeceğiz :

*Bunu inkâr etmez bir ferd
Te Hammül edemez her merd*

*Bu âşıklık başka bir derd
Bu âşıklık başka bir derd*

*Beni ta'yîb etme yârim
Gitti elden ihtiyârım*

*Sakin alma inkisârım
Bu âşıklık başka bir derd*

*Sana canım oldu meftûn
Aşkın çeken olur mecnûn*

*Gözüm ağlar, gönül memnûn
Bu âşıklık başka bir derd*

*Kâmil, gözyaşı kesilmez
Başına gelmeyen bilmez*

*Yârim rahmeyleyüb silmez
Bu âşıklık başka bir derd*

Aynı şarkı mecmuasında, yine arûz vezni ile Nigos Ağa tarafından Hüseyinî makâmında bestelenmiş olan aşağıdaki *Şarkî* bulunmakla berâber (S. 211), bunun da Mehmed Giray IV.'a âit olup olmadığını bilmiyoruz :

*Bir yanâ eğdir fesin ey nevcivân
Parlayub lahd-i ciğerden 'âşıkân*

*Halka halkâ kâkülün olsun 'iyân
Âteş-i aşkınla yansun her zaman*

*Sinesî sad-çâk olur sünbüllerin
Gülşen-i hüsnünde hep bülbüllerin*

*'Ariz'â döktükçe sen kâküllerin
Âteş-i aşkınla yansun her zaman*

*Gonca gülsün bülbülün pervânesi
K â m i l - i zârın dil-i vîrânesi*

*Bâğ-i hüsnün nerkis-i mestânesi
Âteş-i aşkınla yansun her zaman*

K â m i l takma adını kullanan başka şâire rastlamış değiliz; sırası gelmişken, 1920'de vefât eden Kâmil adlı bir halk şâiri bulunduğunu da söyleyelim (Bk., Mehmed Hâlid Bayrı, *Senirkend Şâirleri - Kâmil Köleoğlu, Halk Bilgisi Haberleri Mecmuası*, nu. 12, 1930. — Ayn. müellif, *Senirkendli Üç Şâir, Yeni Türk Mecmuası*, nu. 62, Şubat, 1938). Bu iki yazıda basılan metinler aynidir.

mısra'larında görüldüğü üzere rastlarınız (Nu. VIII., IX.). İşlediği fikirleri, çağdaşları Anadolu sazşairlerimizden Gevherî, Karacaoğlan'ın şiirlerinde olduğu gibi, umûmiyetle şahsî fikir ve hisler teşkil ediyor : Dünyanın bitip tükenmez usânç getiren dertleri, fânîlik, tâlihsizlik, tasvir ettiği güzellerin ayrılık acıları, ümitler, teselliler. Prof. Fuad Köprülü'nün, *Evlîyâ Çelebî Seyahat-Nâmesi*'ne ve *Gülbün-i Hânân*'a dayanarak kaydettiği üzere, "tam mânasıyle bir zâhid, bir derviş, bir tekke şâiri" sayamayacağımız Mehmed Giray, "sûfîyâne mizâca mâlik, dâimâ mutasavvıflarla düşüp kalkar, sülûk sâhibi bir adam"dır; Mevlevîliğe intisâp ederek külâh ve hırka giymiş, bâzân 'ays-ü nûş meclislerinde semâ'a bile kalktığı olmuş, Bahçesaray civârında bir Melevî tekyesi yaptırmıştır. Bilhassa "bu temâyül, onu ilâhiler yazmağa, halk veznini ve halk lisânını kullanmağa sevketmiştir"⁵. Kâmilî'nin aşağıdaki şiirlerinde bu dîni ve tasavvufî temâyülünün akislerini de bulmaktayız : Aşk şiirlerinde yer yer dîni ve tasavvufî fikirlerden, isyânkâr bir kul olduğundan, kendisini son demde Tanrı'nın imândan ayırmamasından, Hazret-i Muhammed'in şefâ'atini dilediğinden bahseder. Tasavvufî fikirler bilhassa IV. VI. ve IX.'uncu şiirlerde hâkimdir; bunlarda kendi hayatının akislerini de buluyoruz : Bâb-i Ma'rîfet'ten ders aldığından, Osmanlı Mülkü'nü bile verseler artık istemeyeceğinden, Hilkat'in sırlarından, bu mecaz âleminde vaz geçip, hakikati görebilmek için gözün pasını silmek lüzûmundan, Şerî'ât İlmi'nden ders alarak Hakikat'i kalbinde bulduğundan, Tarikat İlmi'ni anlayarak hırkalara girüp 'aba giydiğinden bahsediyor ki, bu gibi fikirleri, kendisi hakkında Evliyâ Çelebî ile *Gülbün-i Hânân* müellifinin verdikleri bilgiyi de kuvvetlendirmektedir :

I.

Ne ağlarsın gönül nedir feryâdın
Birgün şâd eyleyüb verüb murâdın

Derd-ü gam⁶ ser'inden gitmez mi sandın
Hak seni tesellî etmez mi sandın

Kurtulmadın gönül âh-ü feryâddan
Kurtarıp zevrakın bu zulumâtın

Gam *kiş* attı sakın kendini *mat*'dan
Bu eyyâm kânına çatmaz mı sandın

⁵ Bk., yukarıdaki not-3.

⁶ *Yazma mecmua*'da, atıf ve'leri umûmiyetle yazılmış değildir; derd-i gam (درد غم) şeklindedir.

Bilmezem gönül hiç sana ne olmuş
Şadlık mülkünü zây-ü harâb⁷ etmiş

Ağalarsın, gözlerin kan ile dolmuş
Bir dahi hiç temel tutmaz mı sandın

Yeksân oldum deyu ol nâmerd ile
Bu dünya böyle (dir) her dem derd ile

Yakmadasın gönlün kendin ord⁸ ile
Kalur gider işin bitmez mi sandın

Her zülfi siyâha gönül bağlarsın
Nedir öksüz K â m i l niçin ağlarsın

Derde düşer nâr'a sîne'n dağlarsın
Kendini murâda yetmez mi sandın

II.

Nedir aslı bilmem cihanda bir dem
Düşelden özüme bu firkat, bu gam

Hiç garib ser'immin gitmez duhânı
Dâr etti başıma devr-i zamânı

Âşıkım sırrıma nâdân iremez
Ânı değme âşık çeküb kuramaz

Kimseler cûşuma karşı duramaz
Gâyetle yeğdurur aşkın kemânı

Âşıklar dost için verirler ser'i
Mahabbet sırrına ireldenberi

Defter-i dîvânda böyledir yeri
Silindi kalbimin gitti gümânı

Birgün o Azrâ'îl cana kaseder
Vücûdün şehrine sunar dest eder

Mevtin şarâbından seni mesteder
Ecel hod kimseye vermez amânı

K â m i l'in tâ'ati yoktur zerrece
İzzetin hakkıçün ey Ganî, Yüce

İsyandır işleri hep gündüz gece
Ayrıma son demde bizden İmânı

III.

Bu fenâdan bizi göçürür felek
İçer ecel câmin hep ins-ü melek

Tenim hâke salar ber-bâd etmeğe
Yoktur elde huccet inad etmeğe

Görmemek dilersen cehennem nâr'ın
Bu günü terkeden çalışır yarın

Fârig ol terkeyle cihânın varın
Nûruyle kabrini küşâd etmeğe

Çalınca İsrâfil Sûr'u ensâbdan
Çalışur ol Resûl cân-ü gön(ü)lünden

Belki Mahşer yeri dolar insandan
Âsî ümmetine imdâd etmeğe

⁷ Zây harâb (ضای خراب) şeklinde yazılmıştır.

⁸ Ord (اورد), ateş mânasına gelir (Bk., ort, XIII. Asırdan Günümüze Kadar Kitap-
lardan Toplanmış Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü, T. D. Kurumu yayınlarından, c. III.
2, İst., 1943, s. 549).

Silkinüb âsmân titirer yerler
Bunda cürmedeni çalışur derler

Âsiler elinden feryâd ederler
Cehennem'de yerin ber-bâd etmeğe

Saklayan . . .⁹ dfinin, İmânın
Fikr edüb bu Kâmil cürm-i isyânın

Nâr-i Cehennem'den kurtarır kendin
Yüz-tuttu Hudâ'ya feryâd etmeğe

IV.

. . .¹⁰ aşkın dostlarım bu günde
Buluşub gam ile mihnet evinde

Harcedüb ömrümü eyledim hebâ
Görüşüb benimle dedi merhabâ

Belki gönül . . .¹¹ anlayabile
Bana mahabbetle göründü bile

Hamle kıl adûya sine-kerd¹² bile
Felek gam dolusun eyledi caba

Geçti niçe demler gitti bu düşdür
Mal'a meylim yokdur özüm dervîşdür

Derd ile vücüdüm kayası eşdir
Yanımda yeksandır şal ile dîbâ

İlm-i Şerî'at'ten dersimi aldım
Tarîkat ilmimi anladım bildim

Hakkat'i bakdım kalbimde buldum
Hırkalara girüb giyindim 'aba

Yeğindir Kâmil'in cününü gâyet
Öyle cânânıma eyle hikâyet

Derd ile firkate yokdur nihâyet
Bildir ahvâlimi var bâd-i sâbâ

V.

Bir melek nesline olmuşum bende
Dîvâne gönlümü uğratan bend'e

Mâh yüzü Firdevs'in bağıdır şimdi
Zincir-i zülfünün bağıdır şimdi

Bir peridir beni meftûn eyleyen
Aklım alub beni mecnûn eyleyen

Cevriyle bağrımı pür-hûn eyleyen
Ol yârin göğsünün ağıdır şimdi

Bulunmaz cihanda böyle nevreste
Bu mecnûn gönlümü eyleyen beste

Gider girdâb-i gam gülse mecliste
Sevdâ-yi zülfünün ağıdır şimdi

Derdliyim görelden hüsn-i hâlini
Her kim ki görürse h'ûb cemâlini

Zâlimdir âşıkın sormaz hâlini
Dîvân(e) olur aklın dağıdır şimdi

⁹ Bir kelime okunamadı.

¹⁰ Bir kelime okunamadı.

¹¹ Bir kelime okunamadı.

¹² (سینه کرد) şeklinde yazılmıştır; (سینه کرد): "Atılan ok yere dokunduktan sonra çavub (hedefini bulamayıp) âhar yere düştükte in sine-kerd derler" (*Burhân-i Kâti'*).

Andelib goncaya mâil olmuştur
Kâmil de bu yâre mâil olmuştur

Anın aşkı ile zâil olmuştur
Henüz söyleyecek çağıdır şimdi

VI.

Anladım cihânın hâlini bildim
Bâb-i Ma'rifet'ten dersimi aldım

Şükür vücûdümde buldum iz'ânı
Verseler istemem Mülk-i Osman'ı

Devir eder felek dolabı durmaz
Hakk'ın hikmetine akıllar irmez

Bir gizli hayâldir onu göz görmez
Kurmuş âb üstünde kevn-ü mekânı

Yeter gâfil isen gel uyan h'âbdan
Yâd eyle hâk ile ateşden âbdan

Sakin vücûdünü kurtar azâbdan
Yaratmış ol Hudâ cism ile cânı

Gâfil olma gönül göç eder kaçar
Herkesin ömrünü bir pula satar

Azrâil destinde bir dolu tutar
Âl ile *mat* eyley felek insanı

Gel Kâmil hicâbı kaldır aradan
Gam yime, murâdın verir Yaradan

Kati za'if oldun sen bu yaradan
Gani'dir bir adı çokdur ihsânı

VII.

Hasb-i hâlim sana beyân eyleyim
Derd-i firkatimi iyân eyleyim

Gör neyledi âhir bu feryâd beni
Kurtar bu feryâddan eyle şâd beni

Kaldım bu fenâda şallar içinde
Gubâr olmuş iken yollar içinde

Bir merd-i garlbim iller içinde
Esüb bir kenâra sürdü bâd beni

Kerem kıl, hatırım yıkub sındırma
Garlbim kapunda melûl gönderme

Gözlerim yaşını kana döndürme
Meded ihsân eyle kıl küşâd beni

Dolubdur gözlerim kan ile nemden
Halâs bulmuş iken girdâb-i gamdan

Hiç hâli değildir ser'im sitemden
Eyledi bu felek gör ber-bâd beni

Der ki Kâmil seni aradım buldum
Pâyine yüz sürüb kapuna geldim

Lutfu çok bir kerem kânısın bildim
Eyle murâd üzre ber-murâd beni

VIII.

Çünkü aşka düştün dünyâda gönül
Meyletmiş o perî dün yâda gönül

Yâdları yanında karâr bulunca
Hemen kendüsüne yarar bulunca

Sanma güzel bu h'übluk durur
Bulur bu dîvâne dil gâhî surur

Bakub mâh yüzüne eyleme gurur
Garib hâtırını sorar bulunca

Aceb bu hâl ile olur mı çâre
.....

Bir iken beş oldu sînemde yâre
.....¹⁸

IX.

Gâfil olma gönül düşün fikreyle
Hakk'ın binbir ismini zikir eyle

Bu yiğitlik geçüb karısan gerek
Bu tedârik sana er isen gerek

Geç bu mecâziden sil 'ayn'in canın
Gördüğün mahalde kabrin azâbın

Çıkma yoldan görüb şerî'at bâbın
Vücûdün mahvolub erisen gerek

Rûhun çıkub gidüb beden kalınca
Emredüb İsrâfil Sûr'u vurunca

İttügin işlere nâdim olunca
Yatub hâk içinde çürüsen gerek

Mü'min olan pek sakınur garîbi
Göz açub gördükde Mahşer gününü

Dâim Hakk'a doğru tutar boynunu
Düş mü deyüb yügrük yürüsen gerek

Budur temennâsı Kâmil'in heman
ırât-i Mustakîm vardığı zaman

İster Hudâ'sından dîn ile îmân
Bir kıl üzerinde yürüsen gerek

X.

Düşürdüm gönlümü bir sitemkâre
Bulamadım gitti derdime çâre

Cevr-i cefâsını çeküb usandım
Gözyaşın turâba çektim usandım

Nâl olur bu aşkın nârına varan
Kuru kavga imiş vuslatta cânân

Bel bağla sözüme sıdk ile inan
Bölündüm derildim aktım usandım

Kimisi bu halkın safâda demde
Ben de bu aşk ile mihnet-ü gamda

Kimi feryâd edüb gözleri nemde
Derûnum şehrinde yaktım usandım

Yâr etme kendüni sakın câhile
Giceler subhadek derd-i âh ile

Mağrûr olma sakın mülk-ü câh ile
Sînemden bendlerin söktüm usandım

Bu Kâmil fenâdan yükünü tutmuş
Kimsede merhamet kalmamış gitmiş

Gizlü alâmetler hep zuhûr etmiş
Cihânın hâline baktım usandım

¹⁸ Sayfa kopmuş olduğundan metnin sonu elde edilememiştir.

XI.

Gûş eyle sevdiğim dinle âhımı ¹⁴
Gâyet ¹⁵ hazer eyle alma âhımı

Hiç bundan ziyâde âh-u zâr olmaz
Âşkın ¹⁶ ağlatan berhudâr olmaz

Bir melek neslidir gönlümü alan
Ta'n etmesün bana ehl-i dil olan

Bildirüb ismini demezem falan
Dîvâne meşrebim, bende 'âr olmaz

Hecrinle derûnum yanub tutuşur
Sağ göreyim bana aşkın yetişür

Sanma sînem zahmi unar yatışur
Cihanda böyle bir yâdigâr olmaz

Gönül sevdüğine intizâr ister
Gurbette ziyâde muhib yâr ister

Bülbülün ağladur gonca hâr ister
Yiğide hercâyî yâr-i gâr olmaz

K â m i l'in sevdiği bir sîm-i tendir
Tâli'imden midir bilmem nedendir

Bulunmaz misâli nâzik-bedendir
Kimi sevsem kaçar bana yâr olmaz

Mehmed Giray iv.'in, samîmî ve ince hislerini, dînî ve tasavvufî fikirlerini halk nazım şekilleriyle, Anadolu Lehçesi ile dile getirdiği bu çok sâde, zarif, âhenkli şiirleri, bedî'î bakımdan, çağdaşlarından Gevherî, Kayıkçı Kul Mustafa v. b. sazşâirlerimizin eserleriyle ölçülecek kıymettedir; gerek Prof. Fuad Köprülü'nün neşrettiği şiirleri, gerek bizim bulduğumuz yukarıdaki onbir manzûmesi, bu hükümdâr şâirin, xvii. asır sazşâirlerimiz arasında unutulmaması lâzım gelen bir şahsiyet olduğunu isbât edeceğine inanıyoruz.

Ankara — 3 Eylül, 1967

¹⁴ Krş., Prof. Fuad Köprülü, vâhımı

¹⁵ Krş., F. K., Sakın

¹⁶ Krş., F. K., Bendesin